

Το επιτραχήλιο και η αναγκαιότητα της αμφίεσής του

[Ορθοδοξία](#) / [Θεία Λατρεία](#)

[Ιεροδιάκονος Γεώργιος Ζαραβέλας, Θεολόγος, ΜΑ Ιστορικής Θεολογίας – Λειτουργικής ΕΚΠΑ](#)

Το επιτραχήλιο ή κοινώς πετραχήλι, είναι άμφιο κοινό για τον αρχιερέα και τον πρεσβύτερο. Αποτελείται από μία λωρίδα υφάσματος, η οποία περιβάλλει τον τράχηλο του λειτουργού και έχει τις δύο απολήξεις της ενωμένες κατά μήκος μπροστά, φθάνοντας έως και τα πόδια του. Η ονομασία του αμφίου προέρχεται από τον τρόπο της περιβολής του γύρω από τον τράχηλο, με τη σύνθεση των λέξεων «επί» και «τράχηλος».

Το επιτραχήλιο δηλώνει το τελεστικό χάρισμα του κληρικού, ο οποίος το φέρει στον τράχηλό του. Η ένδυσή του συμβολίζει την ενίσχυση του λειτουργού με τις δωρεές του Αγίου Πνεύματος, το οποίο τον καθιστά τελετουργό, όργανο της θείας χάρης και δοχείο του Παρακλήτου. Η κάθοδος των χαρισμάτων Του δηλώνεται, επίσης, από το γεγονός ότι ο κληρικός φορά το επιτραχήλιο από το κεφάλι και με φορά προς τα κάτω, αλλά και από την ευχή που συνοδεύει την ένδυσή του «Εύλογητὸς ὁ Θεός, ὁ ἐκκέων τὴν χάριν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ».

Ο λειτουργός συνοδεύει την ένδυση του επιτραχηλίου με τη σχετική ευχή μόνο όταν ενδύεται για να τελέσει τη Θεία Ευχαριστία. Ο ιερέας, κατά την έναρξη όλων των άλλων αγιαστικών τελετών, φέρει το επιτραχήλιο, αφού το ευλογήσει σταυροειδώς και το ασπαστεί, χωρίς να εκφέρει τον αρμόδιο στίχο. Η τάξη αυτή ισχύει και για όλα τα άλλα λειτουργικά άμφια. Η συνοδεία της ένδυσης με την ευχή αδιάκριτα σε κάθε περίπτωση καλό είναι να αποφεύγεται, αφού πρέπει να τονίζεται η σημασία κάθε πτυχής της λατρείας, χωρίς να αμφισβητούνται τα ευλαβικά αισθήματα του λειτουργού.

Το επιτραχήλιο συμβολίζει την ειδική χάρη που λαμβάνει με τη χειροτονία του ο λειτουργός, καθώς είναι το ορατό σημείο των χαρισμάτων που του δόθηκαν, με σκοπό να προϊστάται και να τελεί τις ιερές ακολουθίες. Εκτός από αρχιερατικό άμφιο, συνιστά εξάρτημα της αμφίεσης και του πρεσβυτέρου, επειδή ο πρεσβύτερος είναι κατά αρχιερατική παραχώρηση κάτοχος του τελεστικού χαρίσματος.

Η αρχική διάταξη του επιτραχηλίου είναι απλούστερη. Το άμφιο αυτό αποτελείτο από μία λεπτή, μακριά λωρίδα υφάσματος, η οποία περιέβαλε τον τράχηλο του ιερέα και είχε τις δύο άκρες της μπροστά, ενώ η μία άκρη του επιτραχηλίου συχνά κάλυπτε την άλλη, όπως ιστορήθηκε και σε πολλές παλαιές τοιχογραφίες ιεραρχών και πρεσβυτέρων. Σε παλαιά ευχολόγια, στην τυπική διάταξη της χειροτονίας πρεσβυτέρου καταγράφεται η απλή περιβολή του τραχήλου του χειροτονούμενου με την πλευρά του διακονικού οραρίου, η οποία βρίσκεται στην πλάτη του, από τον αρχιερέα που τον χειροτονεί. Ο αρχιερέας, επομένως, δεν απέδιδε στον χειροτονούμενο νέο επιτραχήλιο, αλλά μετάβαλε με μία απλή κίνηση το διακονικό οράριο σε ιερατικό επιτραχήλιο. Η πράξη αυτή τελείται από ορισμένους αρχιερείς και σήμερα.

Οι δύο άκρες του επιτραχηλίου συνδέθηκαν, σταδιακά, μεταξύ τους με ταινίες υφάσματος, κωδωνίσκους ή κουμπιά, ώστε να είναι περισσότερο πρακτικό, να στέκεται καλύτερα και να μην εμποδίζει τον ιερέα κατά την τέλεση των αγιαστικών τελετών και των ιερών ακολουθιών. Η νεώτερη συνήθεια πολλών κληρικών να φορούν μονό επιτραχήλιο, το οποίο αποτελείται από μια πλατειά λωρίδα υφάσματος, θα ήταν καλό να αποφεύγεται. Το μονόρρικτο της διάταξής του έχει δύο κύρια αρνητικά σημεία: α) η μορφή αυτή είναι ασυμβίβαστη με την ιστορία του και τους συμβολισμούς του και β) η αισθητική υστέρησή του έναντι του παραδοσιακού, απλού, με τα δύο άκρα.

Τα δύο άκρα του επιτραχηλίου έχουν ιδιαίτερη συμβολική χροιά. Το δεξί τμήμα της λωρίδας του επιτραχηλίου επέχει τον τύπο του κάλαμου, το οποίο έδωσαν οι στρατιώτες στον Χριστό emπαίζοντάς τον. Το αριστερό τμήμα του συμβολίζει το βάρος του Σταυρού, που έφερε ο Χριστός στους ώμους του, κατά την πορεία προς

τον Γολγοθά.

Ο Θεσσαλονίκης Συμεών εξαίρει τη σημασία του επιτραχηλίου για την τέλεση των ιερών ακολουθιών, αφού τονίζει, ότι ο λειτουργός δεν μπορεί να τελήσει καμία μυστηριακή ή αγιαστική τελετή χωρίς τη χρήση του. Κατάλληλο κομμάτι ύφασματος ή σχοινιού μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως επιτραχήλιο, αφού πρώτα ευλογηθεί, εάν παραστεί ανάγκη τέλεσης κάποιας ακολουθίας, ενώ δεν είναι δυνατή η χρήση του κανονικού αμφίου. Η πράξη αυτή δεσμεύει το υλικό που θα χρησιμοποιηθεί σχετικά, καθώς η χρήση οιαδήποτε αντικειμένου ως επιτραχηλίου συνεπάγεται και την καθιέρωσή του. Στην περίπτωση αυτή, το ουσιώδες δεν είναι το υλικό του επιτραχηλίου, αλλά η λειτουργικότητα και ο συμβολισμός του. Για το λόγο αυτό, δεν μπορεί, στη συνέχεια, να χρησιμοποιηθεί για καμία άλλη χρήση, εκτός από επιτραχήλιο.

Η λειτουργική χρήση του επιτραχηλίου δεν είναι απαραίτητη για την τέλεση όλων των ακολουθιών. Εκτός από τις ακολουθίες, για τις οποίες απαιτείται η χρήση επιτραχηλίου από τον κληρικό, υπάρχει η δυνατότητα τέλεσης κάποιων από αυτές, χωρίς να απαιτείται η χρήση του. Οι ακολουθίες αυτές προέρχονται από το μοναστηριακό τυπικό και μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται το μεσονυκτικό, οι ώρες και το απόδειπνο. Η τάξη αυτή ακολουθείται και σε πολλούς ενοριακούς ναούς. Η τέλεση άλλων ακολουθιών, όπως του εσπερινού, του όρθρου ή των παρακλήσεων χωρίς επιτραχήλιο είναι εφικτή. Ο λειτουργός, στην περίπτωση αυτή, ξεκινά την ακολουθία με το «Δι' ευχών» και δεν εκφωνεί τίποτα από όσα ανήκουν στον ιερέα, όπως ακριβώς συμβαίνει και με την τέλεση της ακολουθίας μόνο από μοναχό ή λαϊκό.

Η θεώρηση που υποβιβάζει το επιτραχήλιο σε κοινό ύφασμα, το οποίο υπερκαλύπτεται από την ιερωσύνη, δεν είναι δόκιμη. Το αγιοπνευματικό χάρισμα της ιερωσύνης είναι υψηλότατο και δεν υποκαθίσταται από τίποτα άλλο. Η αμφίεση, όμως, του λειτουργού, εκτός από το ότι αισθητοποιεί την χαρισματικότητα της χριστιανικής ιερωσύνης, έχει καθιερωθεί ως απαραίτητο ιερό ένδυμα, με συγκεκριμένη συμβολική χροιά και λειτουργικότητα.

naxioimelistes.blogspot.com

<https://bit.ly/2QwZHB1>